

حُبِّ الْحُسَيْنِ وَسِيَّةُ السُّعْرَاءِ

ارتباط زیارت عاشورا
با شفا بخشی و دفع خطر

تهیه و تنظیم:

مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات

حوزه‌های علمیه

بسمه تعالی

موضوع عام: زیارت

موضوع خاص: زیارت عاشورا

ایرادگرشبهه: امیر ترکاشوند

منبع شبهه: کانال بازنگری (کانال شخصی

نویسنده)

هدف‌های احتمالی:

نمایه‌ها: زیارت عاشورا، شفاعت‌بخشی، توسل، امام

حسین، کربلا، امام باقر علیه السلام

می‌گویند خواندن زیارت عاشورا چنین و چنان

می‌کند و شفا می‌بخشد و دفع خطرات و بلاها و

امراض می‌کند؛ اما این ادعا با سه چالش درونی

روبرو است:

اول اینکه متن زیارت‌نامه عاشورا هیچ ربطی به

شفاعت‌بخشی و دعا‌هایی از آن نوع ندارد و مضمونش

چند سلام و چند صد لعن و نفرین و بیان وقایع

دلخراش کربلا و شهادت امام حسین و یاران
باوفایش است که فاقد زمینه ای برای طلب دفع
قضا و بلاست.

دوم اینکه انتظار شفا بخشی از مضامین زیارتنامه
عاشورا، انتظاری عجیب است؛ زیرا محور این
زیارتنامه (یعنی امام حسین) خود در مرکز ناامنی و
مصائب بود چه موضوع زیارتنامه، حادثه دلخراش
کربلاست که امام حسین و خانواده و یارانش مطابق
همین زیارتنامه با انواع خطر و مصیبت و مرگ
فجیع و حتی لگدمال شدن پیکرهای مطهرشان
زیر سُم اسبان و ستوران روبرو شدند و در اوج
مظلومیت و بی پناهی جان دادند و هیچ
فریادرسی به دادشان نرسید؛ حال نمی دانم گزارش
محتوایی که کوچک ترین رحمی به
شخصیت هایش نکرد، چگونه خواننده آن متن و
گزارش را امیدوار به شفایابی از آن صحنه های

بی ربط با شفا (و بلکه مخالف شفا) می کند؟!
سوم اینکه صریحاً نقل شده که زیارتنامه عاشورا را
نه فقط امام باقر و امام صادق می خواندند بلکه
امامان قبلی تا برسد به پیامبر گرامی، همه هرروز
می خواندند، و در واقع منشأ این متن را به پیامبر و
جبرئیل می کشانند؛ با این وصف قرائت مداوم
زیارتنامه عاشورا توسط امام حسین، حتی نتوانست
جلوی بزرگ ترین بلا و خطر نسبت به خود حضرت
حسین در کربلا را بگیرد؛ پس در جایی که قرائت آن
از سوی امام حسین (و دیگر ائمه) به دفع خطر از
وی (و دیگر ائمه) نیانجامید و ترسیم هولناک
موجود در آن زیارتنامه را برای او به وجود آورد، پس
چه جای دخیل بستن به این زیارتنامه از سوی ما
برای دفع بلا و خطر است؟!
این شایعه از کجا آب می خورد؟ (بیان یک
احتمال):

امام محمد باقر که خود در حادثه جانسوز کربلا حضور داشته و نوه امام حسین است، از آن واقعه ناگوار به عنوان نقطه عطف استفاده می کند تا تشیع در حال شکل گیری را متشکل کند و هویتی مستحکم بخشد. او در همین راستا (با فرض صدور روایت) فرمان صادر کرد و خواستار این شد که هر کس امامت حسین را الهی و مقبول خدا می داند، باید سری به کربلا برود و بر سر مزارش حاضر شود (و مثلاً با او تجدید پیمان کند).

سپس برخی، از ساده لوحی یا از سر فرصت طلبی، آثاری بر این سفر مترتب کردند (افزایش روزی، طول عمر، دفع بلا) و به متن حدیث افزودند تا پایه ها را به زعم خود بیشتر تحکیم بخشند.

در گام بعدی به زائران اطمینان داده شد که نگران نباشید! چه اگر بار آن سفر ببندند از تمام بلایای رایج آن روزگار ایمن خواهند شد (خطر آوار و چاه و

غرق شدن و آتش سوزی و حمله درندگان).

سپس حذف غیر عمدی کلمه قبر در عبارت «زیارت قبر حسین» (در متن آن روایت)، بعدها این ذهنیت را به وجود آورد که مراد از «زیارت حسین» نه زیارت قبر حسین، بلکه خواندن زیارتنامه حسین (و مشهورترینش زیارتنامه عاشورا) است و در نتیجه اینطور شایع شد که آن آثار و فواید، با خواندن زیارت نامه عاشورا به دست می آید!

حال آنکه آن آثار و فواید نه با خواندن زیارتنامه عاشورا به دست می آید و نه با رفتن به زیارت مقبره امام، که هزاران درود و ثنا بر او باد!

پاسخ اجمالی:

خواندن زیارت عاشورا - اگرچه بر اساس تجارب فراوان فردی، زمینه ساز شفای بیماران و دفع بلاها و امراض می شود - امری فراتر از دست یابی به برکات مادی و جسمانی است. در فرهنگ و معارف

شیعی، زیارت (چه از دور و چه از نزدیک)، بیش و پیش از هر چیز شیوه‌ای برای ابراز عشق، ارادت و وفاداری به انسان‌های والامقامی است که محبوب درگاه الهی هستند.

در یک نگاه جامع، آثار و ابعاد علمی، معرفتی و تربیتی زیارت اهل بیت (علیهم السلام) و زیارت عاشورا را می‌توان در محورهای زیر خلاصه کرد:

۱. تکریم سالکان کوی دوست و زنده نگه داشتن یاد

اولیاء

زیارت، تعظیم مقام و بزرگداشتِ یاد انسان‌های صالح و اولیای الهی است. آنان به دلیل جایگاه ویژه‌ای که در عقل، عاطفه و ایمان باورمندان دارند، همواره زنده و جاویدان‌اند. ارادتمندان آنان برای پاسداشت این نام و سیره، تا پای جان بر عهد خود ایستاده‌اند؛ چراکه ارتباط عقلی و عاطفی با ذوات مقدسه، زمینه‌ساز بهره‌مندی از معارف قرآن و

متخلق شدن به سنت معصومان (علیهم السلام) است.

۲. پیوند قلبی، انس روحی و تقرب به خداوند (توسل)

زیارت فراتر از یک یادبود ساده، ابزاری برای انس با اولیای خدا و «وسیله قرار دادن» آنان برای تقرب به پیشگاه ربوبی است؛ مفهومی اصیل که ریشه در آموزه‌های قرآنی و دینی (مقام توسل) دارد و سبب استحکام پیوند بنده با اولیای الهی می‌شود.

۳. معرفت‌شناسی و باور به حیات برزخی (حضور در محضر مزور)

زائر در هنگام زیارت، صاحب آن بارگاه (مزور) را زنده و ناظر می‌داند. او معتقد است که روح مطهر ولی خدا از حضورش آگاه است، کلامش را می‌شنود و سلامش را پاسخ می‌دهد. این باور، ثمره معرفت به حیات برزخی و تجلی‌گاه ارتباط روح زائر

با روح مطهر ولی خداست.

۴. آرامش روانی، آرامش عاطفی و التیام سوز فراق

از منظر عاطفی، زیارت مرهمی بر دل‌های مشتاق و فراق‌کشیده است و دل زائر را به وصال محبوبش پیوند می‌زند. زیارت، حضور عارفانه و مشتاقانه عاشق در دیار معشوق و محفل معنوی او است و آرامشی عمیق را بر روان انسان جاری می‌سازد. عشق به اولیای الهی که پرتوی از عشق به حضرت حق است، همانند عشق به خود حضرت حق، موجب یادکرد مداوم محبوب و آرامش قلب عاشق و محب است.

۵. تقویت ظرفیت استجابت دعا و شفاعت جویی

زیارت، دعا کردن در آستان ارواح طیبه و شفیع قرار دادن آنان در درگاه الهی است. مجاورت با ارواح والای الهی و حضور در اماکن مقدس، ظرفیت روحی زائر را ارتقا داده و زمینه‌ساز تحقق و

استجاب دعا می شود. وقتی روح انسان در مرتبه ای متعالی قرار می گیرد و تحولاتی عمیق و گسترده در ذهن و قلب زائر رخ می دهد، ممکن است آن تحول مثبت به جسم هم سرایت کرده، امراض جسمی زائر را نیز شفا دهد. وقتی شفای روح، که به مراتب پیچیده تر از جسم است، برای اولیای خداوند، به اذن الهی، آسان است، شفا دادن جسم ها بسی آسان تر خواهد بود.

۶. الگوسازی، فرهنگ سازی و جامعه پذیری اخلاقی زیارت عاشورا تنها یک متن عبادی فردی نیست، بلکه یک «منشور ساختارپذیر اجتماعی و تربیتی» است. زائر با مرور فرازهای زیارت عاشورا، خط مشی زیستی خود، مواضع فکری و موضع گیری اخلاقی اش را در برابر حق و باطل (تولی و تبری) بازخوانی و بازتنظیم می کند.

منابعی برای مطالعه بیش تر:

۱. عبدالله جوادی آملی، آداب فنای مقربان، نشر اسراء، ۱۳۸۱، قم.
۲. عبدالحسین امینی، الغدير، مؤسسه الاعلمي، بيروت.
۳. محمد بن علی صدوق، من لایحضره الفقيه، انتشارات کتابخانه صدوق، تهران ۱۳۶۷.
۴. علما نظامی، سیمای ائمه اطهار در زیارت جامعه کبیره نشر مرتضی، ۱۳۷۴.

ایده هایی برای مقابله:

تهیه و انتشار موشن ها، پادکست ها و عکس نوشت هایی درباره فلسفه، آداب، شرایط و آثار زیارت، مقالات علمی درباره ماهیت و فلسفه زیارت و تمایز آن از رفتارهای مشرکان، ساخت مستند و نیز تهیه مجموعه های داستانی و روایی از تجارب زیسته زائران مراقد ائمه علیهم السلام.